

Tagasiside perekonnaseaduse eelnõule

Täname võimaluse eest avaldada arvamust perekonnaseaduse muutmise eelnõule.

Lapsele Vanemad MTÜ toetab igati konstruktiivsuse soosimist, üksteist arvestavat ning respektiivset suhtumist erimeelsuste lahendamisel. Seetõttu toetame abielu lahutamist eelnõus oleval moel kohutavalt (kui jõutakse kohtusse, siis mõistlik menetluskulud jätta protsessi takistava osapoole kanda).

Tervitatav on seaduses lastevanemate omavahelise koostöötahtelisuse olulisuse sõnaselge välja toomine. Viimane soosib lastega seotud küsimustes lahenduste otsimist, mitte üksteise vastu võitlemist ja süüdistamist. Millise lapse oluliseimates huvides poleks koostöötahtelised vanemad? Nähtavasti on vanemate koostöötahtelisus iga lapse huvides. Seega on koostöötahtelisus PKS §123 lõige 1 mõttes käsitletav iga lapse huvina.

Arvame, et lapsendatud lapsel peaks olema õigus teada oma põlvnemist ja olla teadlik oma sugupuust. Samuti lapsevanematel teha vabamalt finantstehinguid eelnõus toodud piires. Mõistlik on ühendada seotud asjad nagu isaduse tuvastamine ja hooldusõiguse määramine. Tervitatav on mõistlike lihtsustustega kulude, sh ajakulu, kokkuhoid.

Peame oluliseks, et oleks soositud mõlema lapsevanema vahetu osalemine ühiste laste üleskasvatamisel. See loob tihedama sideme lapsel mõlema vanemaga, andes mõlemale vanemale loomulikult moel vajalikud rollid ning vastutuse. Kui mõlemad vanemad soovivad vahetult osaleda ühiste laste üleskasvatamisel ja selleks pole vanemast endast tingitud takistavaid asjaolusid, siis elatist ei tohiks rakendada. Muul juhul võiks elatis olla tänasest mõnevõrra suuremgi. Praktikas elatis kui vahendatud ülalpidamine kaugendab last elatisega panustavast vanemast ja tekitab vanemate vahel hõõrdumisi (saajale vähe, maksjale palju). Vanemad võiksid lapsevanemaks olemise muresid ja rõõme läbi rollide jaotamise jagada ühiste laste üleskasvatamiseni (vajadusel fikseerides vastutused kohtu vahendusel). Kindlasti vahetult oma lastesse panustatakse suurema motivatsiooniga, kui rahaliselt tihti keerulistes suhetes teise vanema kaudu (oluline on ka usaldamatuse aspekt). Kui tõesti vahetu ülalpidamine ja hooleaeg ei toimi kokkulepitult vanemast endast olenevalt, siis on õigustatud temale elatise rakendamise. Nii vähendaksime sh probleeme elatisvaidlustega ja vanemast võõrandamisega.

Vanemate rollide vahetult teostamine aitab praktikas vähendada kasvatuslikke probleeme (nt manipuleerimised, meelitamised) ja tülisid vanemate vahel. Siinkohal on oluline ka erinevad vanemlusprogrammid, mis aitavad õppida olema parem lapsevanem ja kaasvanem.

Ettepanekud

1. Kui kohtueelses asutuses jõutakse abielu lahutamises kokkuleppele, siis lahutus jõustuks viitajaga 3-6 kuu möödudes automaatselt, välja arvatud juhul, kui mõlemad abikaasad tühistavad

avalduse alusel lahutuse enne jõustumist. Nii ei tekitata juurde märgatavat halduskoormust, samas võimaldab vältida impulssotsuseid ja annaks aega emotsioonide jahtumiseks.

2. Võiks seletuskirjas olla paremini sisustatud, mida vanemate koostöotahtelisuse all silmas peetakse. Me leiame headele ja halbadele praktikatele toetudes, et koostöotahtelisuse all võiks silmas pidada, kuidas vanemad omavahel laste üleskasvatamise murede ja rõõmude jaotamise kombineerimise kokkuleppe otsimises osalevad. Oluline on laste üleskasvatamises mõlema vanema panustamine oma tugevustega ja selleks mõistlike kombinatsioonide otsimine omavahel kokkuleppe koostamiseks. Kokkuleppe peaks jaotama koormuse vanemate vahel võrdväärselt ja lapsi arvestavalt. Vajadusel oleksid lapsevanemad avatud väliste spetsialistide ja teaduskirjandusest pärinevaid teadmisi arvestama. Lihtsalt sisuliste argumentideta oma seisukoha küljes olemine ja teise vanema rolli pisendada üritamine ei viita koostöotahtelisusele. Koostöotahtetusena ja destruktiivsena saab vaadata ka ühe vanema kaugele kolimist, kui sellega kaasneks teisele vanemale ja ühistele lastele olulised komplikatsioonid (nt keerulisem logistika, lasteaia/kooli vahetus).
3. Seoses §164 muudatustega (lapsendamissaladus) tasuks kaaluda võimalust sperma- ja munaraku-doonorite abil sündinutel oma isa/ema teada saamiseks, kui ka doonor on nõus. Avalduse tegemine võiks maksta (võib tasuda nõusolekul ka doonor), millega katta tekkivaid kulusid. Bioloogilise vanema teada saamisega ei tohi kaasneda otseseid kohustusi üksteise ees (nt elatist lapsele ja lapsel doonori hooldekodu jms kulusid). Samas võidakse toetada üksteist vabatahtlikkuse alusel sobilikul moel, millest võib eelkõige lapsele olla suur abi.
4. Seadus peaks eelistama laste vahetut ülalpidamist ja hooleaja rakendamist, kui mõlemad lapsevanemad soovivad vahetult osaleda võrdväärselt ja pole selgelt lapse huvisid kahjustav. See aitaks vähendada vaidlusi ja kohtute koormust.
5. Kaaluda, kas §143 muudatusele võiks lisada suurema riigilõivu (nt 100€), et avaldust ei tehtaks kergekäeliselt, aga samas oleks avatud laiematele juhtudele (nt kooselust kasulaps, kellega tihedam side tekkinud).

Lugupidamisega,
Erkki Laaneoks
Lapsele Vanemad MTÜ juhatuse esimees
<allkirjastatud digitaalselt>